

การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ในกระบวนการยุติธรรม¹

เพ็ญพิสาข์ ยินดีชัย²

จากการศึกษาค้นคว้าการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการยุติธรรม จะพบว่า สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่สังคมให้ความสำคัญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีการบัญญัติและรับรองสิทธิ เสรีภาพของบุคคลไว้ โดยเฉพาะในเรื่องของกระบวนการยุติธรรมในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการนำกฎหมายมาบังคับใช้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งความเป็นธรรม และเพื่อพัฒนาไปสู่สังคมที่ประชาชนมีความเสมอภาคกันทางกฎหมาย ฉะนั้น ในเรื่องของกระบวนการยุติธรรมจึงมีความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายใต้กฎหมายที่กำหนดไว้

เมื่อเกิดการกระทำผิดขึ้น ก็ต้องหาวิธีการในการจัดการกับผู้ที่ทำให้เกิดความผิดหรือผู้ที่ละเมิดต่อกฎเกณฑ์ มิฉะนั้น ก็เท่ากับว่าสังคมได้ยอมรับในสิ่งที่ได้กระทำความผิดและการจัดการกับผู้กระทำผิดขึ้นอยู่กับความเชื่อของสังคมโดยคำนึงถึงสาเหตุของการกระทำความผิดและเหตุผลซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละยุค โดยมีวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดหรือการลงโทษผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำผิด (Incapacitation) และการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษข้างต้น จะเห็นว่าเป็นวัตถุประสงค์ ในการลงโทษได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่จะเน้นการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนไปสู่การลงโทษเพื่อการอบรมแก้ไข แต่การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนก็ยังคงปรากฏอยู่ในความคาดหวังของสังคม ซึ่งจะเห็นได้จากการที่รัฐยังต้องลงโทษเพื่อตอบสนองความรู้สึกของประชาชนในกรณีมีคดีอาชญากรรมรุนแรงเกิดขึ้น แต่ในขณะเดียวกันการลงโทษ ก็ยังเป็นการลงโทษที่ทำให้ประชาชนทั่วไปเกิดความเกรงกลัวในการจะถูกลงโทษ การลงโทษจึงมุ่งเพื่อข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิด

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการยุติธรรม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิจิตรและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การปฏิบัติต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ เป็นมาตรการทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนมาตรการจำคุกไว้เรือนจำ ซึ่งอาจจะมีขึ้นได้ก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะถูกจำคุกในเรือนจำ เช่น การปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไข ไม่ว่าในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ ศาลและอาจจะมีขึ้นหลังจากที่ผู้กระทำความผิด ได้ถูกจองจำไว้ในเรือนจำแล้ว เช่น การได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไขก่อนครบกำหนดโทษ การหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภท หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ โดยหันไปปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน ซึ่งได้รับการยอมรับและมีการปฏิบัติในระบบราชทัณฑ์ของทุกประเทศ ดังนั้น การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด จึงมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ 1) เพื่อเป็นการลดความเสียหายของโทษจำคุกระยะสั้นหรือลบบรรณมลทินแก่ผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดลหุโทษจากการถูกคุมขังในเรือนจำ และเป็นการลดโอกาสในการเรียนรู้หรือถ่ายทอดเทคนิคอาชญากรรมจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรและกลับเข้าสู่สังคมใช้ชีวิตได้ตามปกติ 2) เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้ปรับสภาพชีวิตในชุมชนให้อิสระขึ้น โดยผู้กระทำความผิดจะได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่พร้อมการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถปรับตัวและสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูครอบครัวได้ 3) เพื่อลดความแออัดของสถานที่คุมขังโดยเรือนจำควรเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดร้ายแรงที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งบุคคลนั้นควรต้อง ถูกควบคุมตัวไว้หรือตัดออกจากสังคมเป็นเวลานานอันจะทำให้สังคมเกิดความปลอดภัยมากขึ้นและ 4) เพื่อช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐที่ต้องนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการ เลี้ยงดูผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ไม่จำเป็น

ปัจจุบันมีเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่เรียกว่า Electronic Monitoring หรือ EMซึ่งเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ลักษณะคล้ายกำไลหรือนาฬิกา มีระบบดูโดยใช้ตำแหน่งพิกัด GPS ตลอด 24 ชั่วโมง โดยอุปกรณ์นี้สามารถติดตามความเคลื่อนไหวผู้กระทำความผิดได้ว่าอยู่ที่ใด หากมีการนำอุปกรณ์มาใช้กับผู้กระทำความผิด เช่น ในการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันหรือมีหลักประกันแต่มีราคาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ น่าจะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ และจะทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวมากขึ้น นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดจะทำให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีได้ยากขึ้นหรือถ้าหลบหนี เจ้าหน้าที่ก็สามารถติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดให้มาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้อีกครั้ง

การควบคุมผู้กระทำความผิดด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว เป็นมาตรการหนึ่งที่มาจากแนวความคิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำซึ่งนานาประเทศ ต่างได้มีการนำเอาแนวความคิดนี้ไปใช้และนำไปกำหนดเป็นหลักการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ ดังนั้น แนวคิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ จึงเป็น

แนวคิดที่ก่อให้เกิดมาตรการต่างๆ รวมทั้งเรื่องการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบว่า การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ในกระบวนการยุติธรรม ยังไม่เหมาะสมหลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรกเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะความผิดหรือการจำแนกผู้กระทำความผิด ที่จะต้องใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 (3) ได้มีการกำหนดบุคคลที่จะมีสิทธิในการร้องขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ไว้ โดยจะต้องเป็นผู้ได้รับคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและต้องได้รับการจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของโทษจำคุกที่ได้ระบุไว้ในหมายศาลที่ออกตามคำพิพากษานั้น หรือเป็นผู้ได้รับโทษตามคำพิพากษาให้จำคุกและต้องได้รับการจำคุกในเรือนจำมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี ในกรณีต้องโทษจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไปหรือโทษจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น หมายความว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดในคดีร้ายแรงหรือเป็นความผิดเล็กน้อย หากได้รับโทษจำคุกตามหลักเกณฑ์แล้ว จึงจะมีสิทธิร้องขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมในการควบคุมด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับผู้กระทำความผิดบางรายหรือที่กระทำความผิดคดีอาญาไม่ร้ายแรง อีกทั้งยังไม่มีกำหนดลักษณะของความผิดและไม่มีกำหนดผู้กระทำความผิดที่จะหลักเกณฑ์ที่จะขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในประเด็นนี้ เมื่อได้ศึกษาแล้ว จะพบว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 (3) ได้มีการกำหนดบุคคลที่จะมีสิทธิในการร้องขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ไว้ โดยจะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาแล้วและบุคคลนั้นจะต้องได้รับการจำคุกมาแล้ว ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของโทษจำคุกที่ได้ระบุไว้ในหมายศาลที่ออกตามคำพิพากษานั้น หรือเป็นกรณีผู้ได้รับโทษตามคำพิพากษาให้จำคุกและต้องได้รับการจำคุกในเรือนจำมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี ในกรณีต้องโทษจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไปหรือโทษจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น แสดงว่า กฎหมายเพียงแต่กำหนดเรื่องการต้องโทษจำคุกว่าจะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาแล้วและบุคคลนั้นจะต้องได้รับการจำคุกมาแล้ว ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของโทษจำคุกที่ได้ระบุไว้ในหมายศาลที่ออกตามคำพิพากษานั้น หรือเป็นกรณีผู้ได้รับโทษตามคำพิพากษาให้จำคุกและต้องได้รับการจำคุกในเรือนจำมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี ในกรณีต้องโทษจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไปหรือโทษจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น โดยไม่มีการกำหนดหรือเงื่อนไขอื่นๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะเป็นผู้ต้องโทษในความผิดฐานใด ก็จะสามารถขอใช้สิทธิในการขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ได้ทั้งสิ้น ซึ่งในประเด็น เมื่อมองในมุมมองของผู้กระทำความผิด จะเห็นว่าผู้กระทำความผิดต่างก็ประสงค์จะออกมาใช้ชีวิตนอกเรือนจำด้วยกันทั้งสิ้น การที่จะให้สิทธิแก่ผู้กระทำความผิดโดยไม่มีการกำหนดลักษณะความผิด อาจจะทำให้มีปริมาณที่ขอใช้สิทธิในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นจำนวนมาก

ประกอบควรมีการจำแนกผู้กระทำความผิดที่จะขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เช่นกัน เพราะหากไม่มีการจำแนกผู้กระทำความผิดจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดที่เป็นคดีร้ายแรงหรือเป็นคดีไม่ร้ายแรง ต่างสามารถใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นสมควรให้มีการกำหนดลักษณะของความผิดและมีการจำแนกผู้กระทำความผิดที่จะใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

ปัญหาประการที่สอง เป็นปัญหาเกี่ยวกับผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอในการใช้เครื่องมือ

อิเล็กทรอนิกส์ จะเห็นได้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 (3) ได้มีการกำหนดบุคคลที่สามารถร้องขอให้ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกหรือศาลเมื่อศาลเห็นสมควร แสดงว่าศาลอาจสั่งให้ใช้การควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ต้องมีการร้องขอก็ได้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่ากฎหมายได้กำหนดตัวบุคคลที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ไว้ โดยไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้กระทำความผิด และในกรณีที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐยังไม่ครอบคลุม จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดบุคคลผู้ที่จะใช้สิทธิในการร้องขอเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป ซึ่งในประเด็นนี้ เมื่อได้ทำการศึกษาแล้วจะพบว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 (3) ได้มีการกำหนดบุคคลที่สามารถร้องขอให้ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกหรือศาล เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ใช้การควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ต้องมีการร้องขอก็ได้ แสดงให้เห็นว่ากฎหมายได้กำหนดตัวบุคคลที่จะใช้สิทธิในการร้องขอไว้ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้สิทธิแก่ตัวผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องโทษจำคุกในการร้องขอเลย ในประเด็นนี้ เคยมีการพิจารณาเกี่ยวกับผู้มีอำนาจในการร้องขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ว่าควรให้สิทธิแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งได้แนวคิดมาจากมาตรา 90 ซึ่งเป็นเรื่องของการขังโดยผิดกฎหมาย ในขณะที่บางฝ่ายเห็นว่าเป็นคนละส่วนกัน กล่าวคือ มาตรา 90 เป็นเรื่องการขังโดยผิดกฎหมาย แต่มาตรา 89/2 เป็นเรื่องกระบวนการพิจารณาถูกต้องแล้วและเมื่อทำการศึกษา จะพบว่า กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องโทษสามารถร้องขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ได้ ซึ่งสิทธิของผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องโทษ ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันกับกรณีการขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 90 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งให้สิทธิผู้ต้องขังยื่นคำร้องต่อศาลได้เอง โดยให้สิทธิเฉพาะผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องขังการไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีสิทธิร้องขอได้ด้วยตนเอง จึงเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ต้องโทษในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างไม่เป็นธรรม จึงเห็นสมควรให้เพิ่มตัวบุคคล คือ ตัวผู้กระทำความผิดเองในการใช้สิทธิร้องขอเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป นอกจากนี้ กรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ถูกปล่อยตัวออกมาใช้ชีวิตก่อนกำหนด ซึ่งสถานะของผู้กระทำความผิด ยังถือว่าเป็นนักโทษ เพียงแต่ได้รับโอกาสในการออกมาใช้ชีวิตภายนอกเรือนจำหรือสถานที่ต้องขัง เพื่อที่จะให้มีโอกาส

ในการประกอบอาชีพ ดูแลครอบครัวก่อนกำหนดเวลา หากปรากฏว่าการที่ผู้กระทำความผิดได้ออกมาใช้ชีวิตภายนอกเรือนจำและมีเงื่อนไขให้ผู้กระทำความผิดจะต้องมารายงานต่อพนักงานคุมประพฤติ ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป อาจจะมีพฤติกรรมที่อาจจะไปกระทำความผิดซ้ำหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่อาจจะไปก่อเหตุและตัวผู้กระทำความผิดอาจไม่สามารถควบคุมดูแลตนเองได้ ในกรณีเช่นนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า ในเมื่อผู้กระทำความผิดจะต้องมารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นประจำ เท่ากับว่าผู้กระทำความผิดรายนั้นอยู่ในความดูแลหรืออยู่อำนาจของพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งจะทราบความเป็นมาหรือสาเหตุที่อาจจะไปกระทำความผิดซ้ำ จึงเห็นสมควรกำหนดให้พนักงานคุมประพฤติ มีสิทธิในการยื่นคำร้องขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หากพนักงาน คุมประพฤติเห็นว่าผู้กระทำความผิดรายนั้นยังสมควรให้โอกาสใช้ชีวิตภายในเรือนจำ แต่ควรที่จะมีวิธีที่เข้มงวดขึ้น กล่าวคือ ให้ผู้กระทำความผิดใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัว ดังนั้น ในประเด็นที่สอง ผู้ศึกษาเห็นสมควรให้มีเพิ่มบุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอ โดยให้ตัวผู้กระทำความผิดและพนักงานคุมประพฤติ ในการใช้สิทธิยื่นคำร้องขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

ประเด็นปัญหาสุดท้ายเกี่ยวกับการดำเนินการกระบวนการพิจารณาหรือไต่สวนผู้เสียหายหรือพยานผู้เกี่ยวข้องในคดี จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 ได้มีการกำหนดให้ศาลจะดำเนินการไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหายก็ได้ ซึ่งในคดีที่มีผู้เสียหายหรือเป็นคดีที่คู่กรณีมีปัญหาอย่างร้ายแรง เมื่อจำเลยหรือผู้กระทำความผิดซึ่งได้รับการใช้มาตรการควบคุมด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ อาจจะก่อให้เกิดอันตรายหรือไปก่อความเดือดร้อนแก่ผู้เสียหายหรือพยาน จึงเป็นปัญหาว่าสมควรจะต้องกำหนดให้มีการไต่สวนหรือสอบถามก่อน ซึ่งในประเด็นนี้ เมื่อได้ทำการศึกษาแล้ว จะพบว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 ได้มีการกำหนดให้ศาลจะดำเนินการไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหายก็ได้ แสดงว่าเป็นดุลพินิจของศาลในการจะพิจารณาว่าจะไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหายหรือพยานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ ซึ่งในคดีที่มีผู้เสียหายหรือเป็นคดีที่คู่กรณีมีปัญหาอย่างร้ายแรง เมื่อจำเลยหรือผู้กระทำความผิดซึ่งได้รับการใช้มาตรการควบคุมด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ อาจจะก่อให้เกิดอันตรายหรือไปก่อความเดือดร้อนแก่ผู้เสียหายหรือพยาน การควบคุมผู้ต้องโทษในเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นวิธีการใหม่ ดังนั้น การใช้วิธีการดังกล่าวต้องพิจารณาความเป็นธรรมและสภาพจิตใจของผู้เสียหายด้วย เช่น คดีเกี่ยวกับเพศ ผู้เสียหายถูกกระหน่ำมากในทุกขั้นตอนจึงต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีการลงโทษแล้ว การจะให้ไปจำคุกในสถานที่แห่งใด อย่างน้อยต้องให้ผู้เสียหายทราบว่าผู้เสียหายมีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด ซึ่งในชั้นนี้ถ้าพิจารณาถึงเจตนารมณ์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดจะลงโทษหนักเบาเพียงใดได้ผ่านไปแล้ว โดยกระบวนการในชั้นนี้ ต้องพิจารณาความปลอดภัยของ

สังคมและผู้เสียหายเป็นลำดับแรกที่ต้องคำนึงถึง นอกจากนี้ในเรื่องการไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหายหรือพยานที่เกี่ยวข้อง ในการที่ศาลพิจารณาในการสั่งให้ใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ต้องพิจารณาให้รอบด้านเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคมด้วย และเป็นมาตรการใหม่ หากไม่มีการไต่สวนให้รอบด้าน อาจเกิดปัญหาความไม่ยุติธรรมได้ จึงต้องฟังความเห็นของหลายๆฝ่าย เช่น คู่ความ 2 ฝ่าย พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ โดยให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่ต้องคำนึงถึงฐานความผิด ความประพฤติดังกล่าวของผู้ถูกจำคุก สุขภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคมเป็นหลักประกอบด้วย หรืออย่างน้อยที่สุด ต้องสอบถามพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ถึงประวัติอาชญากรรมของผู้ต้องโทษจำคุกนั้น ถ้ากำหนดไว้เป็นเงื่อนไขว่าศาลจะถามหรือไม่ก็ได้ จึงอาจไม่ถูกต้อง จึงกำหนดเป็นบทบังคับให้ศาลต้องไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายจำคุก พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในท้องที่นั้นหรือผู้ซึ่งศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการยุติธรรม ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. เห็นควรให้มีการเพิ่มในส่วนของการกำหนดลักษณะของความผิดและการจำแนกผู้กระทำความผิดที่จะใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเห็นควรให้มีการกำหนดบัญชีแนบท้ายโดยระบุฐานความผิดและการจำแนกผู้กระทำความผิด รวมทั้งกำหนดระยะเวลาในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

2. เห็นควรให้แก้ไขจากเดิม “พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร” เป็น “พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกร้องขอ ผู้กระทำความผิดหรือพนักงานคุมประพฤติหรือเมื่อศาลเห็นสมควร” และเห็นควรเพิ่มเติมในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ยื่นขอใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ให้มีการเสนอเงื่อนไขหรือวิธีการอื่นๆที่เหมาะสม

3. เห็นควรให้แก้ไขจากเดิม “ให้ศาลดำเนินการไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายจำคุก พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในท้องที่นั้น หรือผู้ซึ่งศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง” เป็น “ให้ศาลต้องดำเนินการไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายจำคุก พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในท้องที่นั้น หรือผู้ซึ่งศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องและต้องให้ศาลสอบถามว่าจะคัดค้านหรือไม่คัดค้าน”

เอกสารอ้างอิง

สมคะเน แสงสว่าง.การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว(Electronic Monitoring) มาใช้กับ

ผู้ต้องหาหรือจำเลยในการปล่อยตัวชั่วคราว ผลงานส่วนบุคคลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม

หลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 14.กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนา

ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2558.

สหกรณ์ อึ้งเจริญวงศ์และคนอื่นๆ.ศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การปล่อยตัวชั่วคราวโดยใช้

กำไลอิเล็กทรอนิกส์(Electronic Monitoring), ผลงานสัมมนาวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ

ฝึกอบรม หลักสูตร “ผู้บริหารศาลยุติธรรมระดับกลาง” รุ่นที่ 13.กรุงเทพมหานคร: สถาบัน

พัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, 2559.